

NEZAPOSLENOST

STATISTIKE NEZAPOSLENOSTI

Številke so sezonsko prilagojene: za odkritje osnovnega trenda upoštevajo spremembe na trgu delovne sile v posameznih mesecih

URADNI STATISTIČNI PODATKI – PRECENJENOST

Veliko naj bi jih delalo ilegalno in zahtevalo podporo ali pa sploh niso iskali dela.

PODCENJENOST

- Sprememba osnove, na kateri so izračunane (mlajši od 18 se ne morejo vpisati v register),
- med nezaposlene se ne štejejo tisti, ki niso upravičeni do pore (se zato ne dajo vpisati v register)
- starejšim od 60 se ni bilo treba prijavljati v register

DRUŽBENA PORAZDELITEV NEZAPOSLENOSTI

- ni enakomerno porazdeljena

RAZRED

- nezaposlenost višja med nižjimi družbenimi razredi

SPOL

- nezaposlenih več moških kot žensk (poročene niso upravičene do dodatkov, zato se ne vpišejo)
- ženske opravljajo več honorarne zaposlitve

STAROST

- visoka stopnja nezaposlenosti med mladimi, starimi manj kot 29 let

ETNIČNOST

- višja stopnja nezaposlenosti etničnih skupin

REGIJA

- višja stopnja nezaposlenosti v regijah odvisnih od težke industrije

VZROKI NEZAPOSLENOSTI

FRIKCIJSKA NEZAPOSLENOST

- pojavi se, ko delavci zamenjajo službe, vendar ne začnejo takoj z novim delom.
- brezposelni le kratki čas

STRUKTURNA NEZAPOSLENOST

- razpoložljiva delovna mesta in delavci, vendar ti ne ustrezajo delovnim pogojem
- **regionalna nezaposlenost:**
delavci ne živijo na območjih, kjer so razpoložljiva delovna mesta
- **sektorska nezaposlenost:**
nezaposleni brez ustreznih veščin in kvalifikacij

CILIČNA NEZAPOSLENOST

- število delavcev preseže število prostih delovnih mest

TEHNOLOŠKE SPREMEMBE IN DEINDUSTRIALIZACIJA

- **zlom dela:** 23% manj delovne sile (prostih mest), več delovnih mest v storitvenih dejavnostih, vendar upad v predelovalni industriji zaradi nove tehnologije.
- **Drugi vzroki za upad delovne sile:** mnoga delovna mesta so se preselila v druge države, zaradi čezmerne konkurence.

TEORIJE NEZAPOSLENOSTI – LIBERALNO-TRŽNA TEORIJA

- zmanjšanje nezaposlenosti z vladno uravnavo povpraševanja na trgu.
- Načrtovani ukrepi bi lahko vodili do povečane inflacije
- Konzervativna stranka se zateče k **liberalno-tržnim ekonomskim teorijam**, ki so nasprotne mnenju, da naj se problem reši z večjim povpraševanjem na trgu.

MONETARIZEM

- Milton Friedman zagovarja monetaristično politiko nadzora nad inflacijo.
 - inflacija: preveč denarja za premalo blaga
 - rešitev: zmanjšanje količine denarja v obtoku
- **naravna stopnja nezaposlenosti:**
če ni drugih temeljnih gospodarskih sprememb, vlada ne more zmanjšati nezaposlenosti pod naravno mejo, ne da bi povzročila čezmerno inflacijo.
- vpliv dejavnikov:
 - stopnja podpore za brezposelnost
 - fleksibilnost plač
- **klasični ekonomisti svobodnega trga:**
rešitve:
 - ne zaposlenost ne more obstajati na dolgi rok
 - brezposelni bodo pripravljene sprejeti manj plačano delo

VLADNA GOSPODARSKA POLITIKA

- skuša zmanjšati javno porabo, moč sindikatov in podpor za brezposelne
- zmanjšanje vloge države pri gospodarskih zadevah
- **tržna sila** naj določi, kako se bo razvijalo gospodarstvo

KRITIKE VLADNE POLITIKE

- ta politika naj ne bi zmanjšala brezposelnosti ampak jo povečala
- svetovna gospodarska recesija bi vodila v naraščajočo nezaposlenost, ne glede na vrsto vladne politike
- vlada naj bi zmanjšala povpraševanje v gospodarstvu, posledice:
 - velik padec proizvodnje
 - počasnejša rast
 - višja nezaposlenost

MARKSISTIČNE TEORIJE NEZAPOSLENOSTI

- Marx: nezaposlenost posledica kapitalističnega sistema
- nezaposlenost problem, ki se lahko postopoma poslabšuje
- presežna vrednost: razlika med stroški, ki nastanejo pri proizvodnji blaga in ceno po kateri se prodajajo □prizadeci buržoazije med seboj tekmujejo

kapital kopičijo v obliki strojev za proizvodnjo

- v obdobju **konjunktur** nastopi presežna akumulacija:

novi stroji premalo delavcev povečanje plač manj dobička manjše vlaganje v tehnologijo stroji niso več dobičkonosni, jih zavržejo

- sledi recesija: povpraševanje po začasnih delavcih **rezervna armada delovne sile**
- **Marxova delovna teorija vrednosti:** samo delovna sila ustvarja bogastvo, novi stroji so strošek, da se pokrije se več zahteva od delavca razredna zavest in strmoglavljenje kapitalističnega sistema

BRITANSKI GOSPODARSKI PADEC

- Britanija naj bi utrpela negativne posledice, ker je bila prva država, ki se je industrializirala
- velik vložek v stroje, ne uspe se ji pa modernizirati
- usmerjenost v trgovino in finance

POSLEDICE NEZAPOSLENOSTI

POSLEDICE ZA DRUŽBO

- nezaposlenost naj bi znižala kakovost življenja v družbi:
 - zaposleni se počutijo manj varne, življenjski standard je ogrožen
 - dela ne zapustijo, kljub slabi plači zaradi straha pred brezposelnostjo
 - delitve znotraj družbe: za svoje probleme krivijo šibkejše družine
 - visoka nezaposlenost zmanjšuje priložnost za enake možnosti
- nezaposlenost naj bi vodila v marginalizacijo nekaterih članov družbe nikoli zaposleni čutijo, da nimajo deleža v družbi **subkultura obupa**
- nezaposlenost povzroča rasno napetost in kriminaliteto

POSLEDICE NEZAPOSLENOSTI ZA POSAMEZNIKA

FINANČNE POSLEDICE

- dolgoročno brezposelni (leto ali več brez službe): dlje brez dela, večja možnost finančnih stisk
- znižanje podpor brezposelnim

SOCIALNE POSLEDICE NEZPOSLENOSTI

- zaposlitev daje ljudem občutek identitete
- služba zagotovo obvezno aktivnost
- z nezaposlenostjo izgubijo možnost za strukturiranje psihološkega časa
- delo daje občutek smisla (za razvijanje in spretnosti)
- plača nudi svobodo in nadzor zunaj dela

DEJAVNOSTI PROSTEGA ČASA IN NEZAPOSLENOST

- brezposelnost več prostega časa
- povečajo se le določene vrste dejavnosti (gledanje tv, branje, hišna opravila)
- ljudje so pasivni in samotni, ker pogrešajo družabne stike pri delu

PSIHOLOŠKE REAKCIJE NA NEZAPOSLENOST

- stopnja duševnega pretresa: dvom in dezorientacija
- zanikanje in optimizem: pozitivnost in optimizem
- tesnoba in stiska
- vdanost v usodo in prilagoditev: dolgoročno brezposelni se sprijaznijo z položajem

ZDRAVJE IN NEZAPOSLENOST

- po končanem šolanju so brezposelni slabšega zdravja kot zaposleni
- med nezaposlenimi moškimi je višja smrtnost kot med zaposlenimi
- stopnja samomorilnosti višja pri brezposelnih moških
- otroci brezposelnih staršev v povprečju manjši od ostalih

MLADI IN POSLEDICE NEZAPOSLENOSTI

- v regijah z visoko nezaposlenostjo se pojavi nova družbena okoliščina:
 - mladi odvisni od staršev, dolga obdobja revščine
 - načrtovanje poroke je preloženo, ker nimajo možnosti
 - finančna stiska prepreči normalno družabno življenje
 - napetost, dolgočasje ▫ spori v družini
 - lažje spoprijemanje z brezposelnostjo

SPOL IN POSLEDICE NEZAPOSLENOSTI

- od žensk se pričakuje, da bodo gospodinje in matere, ne pa zaposlene
- vzroki za moško nezaposlenost v vse večjem zaposlovanju žensk
- mladim ženskam in moškim je nezaposlenost enak problem

POSLEDICE ZA SKUPNOSTI

- ko je skupnost močno odvisna od enega vira delovnih mest, ki pa se nepričakovano ukinejo

STRES IN OSEBNI PROBLEMI

- nevarnost pred zaprtjem delovnih mest poveča stres, varnost pa ga zmanjša
- stres se poslabša, ko zaradi njega trpijo tudi drugi in dajejo težjo oporo
- iskanje zaposlitve lahko vodi visoke stopnje stresa
- žene ▫ najtežji del družinske revščine in obupa, ker so nenehno prenašale demoraliziranega partnerja

SOCIALNI IN GOSPODARSKI PROBLEMI

- lokalno gospodarstvo utрпи škodo (zapiranje lokalov, trgovin, odpuščanje)
- po večja se kriminal, droge